

Četvrti Regionalni forum o uspostavljanju pravde u post-jugoslovenskim društvima

27-29.10.2008.
Priština, Kosovo

Press Clipping

Više nade za otkrivanje izvršilaca zločina

Radio Slobodna Evropa, 29.10.2008

[Gëzim Baxhaku](#)

Skupovi kao što je Četvrti regionalni forum za uspostavljanje pravde u društvima koje su nasledile bivšu Jugoslaviju daju nadu da će se utvrditi činjenice o ratnim zločinima, nestalima i teškom gaženju ljudskih prava na prostorima bivše Jugoslavije, kaže Nataša Kandić direktorica Fonda za humanitarno pravo, koji je jedan od suorganizatora dvodnevnog skupa koji se održava u Prištini.

„Sa ovakvim skupovima uvek imamo više nade i potrebe za utvrđivanje činjenica i kazivanje istine. Ovo što smo danas čuli, pa to su stvari koje zapravo moraju da se tiču svih ljudi koji su živeli na prostorima bivše Jugoslavije, a da ne govorim o Srbiji. Mora se znati to što se danas čulo, mora se znati i na Kosovu.“

Kandić ističe da bez kažnjavanja naručilaca i izvršilaca ratnih zločina neće biti niti pomirenja, niti novog odnosa među ljudima na ovim prostorima:

„To je delić, ali se ipak nešto pomera i mislim da ovakvi skupovi, ovakvo javno iznošenje činjenica o ratnim zločinima, javno svedočenje žrtava, ima nekog odjeka.“

Iako je pred Haškim tribunalom i domaćim sudstvom odgovaralo više od 250 osoba, Kandić ocenjuje da je to mali deo pravde.

Fahrije Hoti učestvuje na Forumu u ime 226 porodica čija su braća, supružnici i deca ubijena u Velikoj Kruši tokom rata na Kosovu.

„U ovom trenutku ne znamo sudbinu 74 nestalih, koji nam nedostaju. Za zločine koji su izvršeni još uvek niko nije odgovarao“, kaže Hoti i dodaje kako saradnja između institucija Kosova i Srbije može doprineti otkrivanju izvršilaca ratnih zločina.

Mirin Ramović iz Prijedora, gradića u Bosni u kojem je još uvek nerasvetljena sudbina više od 1.700 nestalih, od toga više od 1.500 Bošnjaka, kaže kako polažu velike nade u inicijativu stvaranje regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima.

„Pa mi u Pirjedoru polažemo velike nade u ovu inicijativu i u tu buduću komisiju koja treba da utvrdi činjenice o ratnim zločinima, pošto su nam poznati ograničeni kapaciteti u pravosuđu.

Otkrivanje istine o ratnim zločinima i mnogim nestalim osobama, prema Ramoviću, uticaće na pomirenje i rešavanje mnogobrojnih problema sa kojima se danas susreću stanovnici država proizašlih iz bivše Jugoslavije u kojima je bilo ratnih sukoba i zločina.

„Pomiriće mnoge probleme koji sada postoje, jer na žalost ono što se utvrdi u Sarajevu ne priznaje se ni u Banjaluci, a pogotovo u Beogradu. Veoma je bitno formirati ovu regionalnu komisiju iza koje će stati sve vlade.“

Predsednik Koordinacionog odbora udruženja porodica nestalih na Kosovu **Haki Kosumi** kaže kako je adresa gde su sve informacije o zločinima na Kosovu - Beograd:

„Jedina adresa i mesto gde se mogu obezbediti informacije, gde se čuvaju podaci o zločinima izvršenim na Kosovu je Beograd.“

On ističe kako inicijativa za stvaranje zajedničkih tehničkih komisija između vlada Kosova i Srbije, kojima je posredovao Međunarodni komitet Crvenog Krsta, nije dala očekivane rezultate.

Ovo je četvrti forum koji se organizuje na ovu temu, tri prethodna su organizovana u Sarajevu, Zagrebu i Boegradu. Organizatori Foruma su Fond za humanitarno pravo iz Beograda, Istraživačko-dokumentacioni centar iz Sarajeva i druge nevladine organizacije koje se bave pitanjem nestalih i ljudskih prava.

<http://www.vesti.rs/izvor/Vise-nade-za-otkrivanje-izvrsilaca-zlocina.html>

Milion potpisa za regionalnu komisiju za ratne zločine

Radio Slobodna Evropa, 29.10.2008

[Iva Martinović](#)

Tri nevladine organizacije iz Zagreba, Sarajeva i Beograda iniciraće u državama bivše Jugoslavije parlamentarne rasprave o osnivanju zajedničke komisije za utvrđivanje ratnih zločina. Fond za humanitarno pravo iz Srbije najavljuje da će, uz pomoć partnera iz regiona, za ovu inicijativu prikupiti milion potpisa. Da li će ona dobiti podršku građana i vlasti u Srbiji?

Predstavnici nevladinih organizacija iz zemalja regiona nastavili su na forumu u Prištini razgovore o inicijativi za formiranje jedinstvene Komisije koja bi se bavila utvrđivanjem činjenica o dešavanjima u toku ratova na prostoru bivše Jugoslavije. Ideja o stvaranju ovakve komisije potekla je još 2006. godine od Fonda za humanitarno pravo iz Beograda, a danas, uz regionalne partnere - Documenta iz Zagreba, Istraživačko-dokumentacionog centra iz Sarajeva, najavljuju prikupljanje milion potpisa kojim bi se lokalne vlade prisilile da podrže njeno osnivanje. **Mirsad Tokača**, direktor Istraživačko-dokumentacionog centra Sarajevo:

“Mi smo započeli ove konsultacije s namjerom da zapravo provociramo vlasti da one počnu razmišljati o ovom problemu, i da u određenom trenutku dobijemo i njihovu reakciju. Mi ćemo vrlo brzo imati tu vrstu kontakata sa njima i započemo dijalog.”

Glavni razlog za osnivanje regionalne komisije leži u činjenici da je još uvek nepoznata sudbina oko 17.000 nestalih u ratovima tokom '90-ih i po tvrdnjama osnivača njihova sudbina može biti rešena jedino uz komisiju koja bi se bavila iznošenjem činjenica o ratnim zločinima. U Srbiji, ako je suditi po odgovoru ministarke pravde **Snežane Malović**, formiranje ovakve komisije ima podršku vlasti:

“Mi svakako smatramo da su to pozitivne ideje. Mi smo kao država započeli suočavanje sa prošlošću na taj način što je počelo suđenje u specijalizovanim organima za ratne zločine. Smatramo da ove komisije mogu samo doprineti daljem pomirenju u regionu.”

Tri nevladine organizacije iz regiona zatražiće rasprave u skupštinama država nekadašnje SFRJ o osnivanju i mandatu buduće komisije. Poslanica vladajuće Demokratske stranke **Jelena Trivan** kaže za naš program da je inicijativa ovakve vrste uvek dobrodošla:

“Rasvetljavanje ratnih zločina jeste regionalni problem i treba da bude regionalna inicijativa. Do pravih rezultata ne može da se dođe ukoliko se zemlje u regionu ne udruže u naporima da se svi ratni zločini procesuiraju.”

Opozicija, međutim, ne deli ovo mišljenje. **Milorad Mirčić** iz Srpske radikalne stranke ne vidi svrhu rasprave o ovakvom predlogu:

“Iz prostog razloga što nevladine organizacije, osim predloga, nemaju suštinski ništa drugo. One samo predlažu da se vodi neka rasprava, niti ima sadržaj, niti ima plan, niti ima cilj zbog čega bi se ta rasprava sada vodila.”

Za inicijativu o skupštinskoj raspravi, iz Fonda za humanitarno pravo najavljuju prikupljanje potpisa građana u Srbiji. Iako će pružiti podršku Fondu, unutar samog civilnog sektora postoji određeni stepen neslaganja. **Miljenko Dereta** iz Građanskih inicijativa:

“Ono što meni malo smeta u toj inicijativi jeste takozvano vlasništvo nad tim procesom, jer ako je to vlasništvo celog regionalnog civilnog društva, onda nije vlasništvo nekih organizacija, koje samo formalno sprovode tu inicijativu. Ali bez obzira na sve, i bez obzira na paralelne slične inicijative, mi ćemo pomoći sve što doprinosi utvrđivanju istine o onome što se dogodilo u regionu, utvrđivanju broja žrtava, utvrđivanju odgovornosti onih koji su počinili zločine...”

Dereta dodaje da nije siguran da je moguće prikupiti milion potpisa i da zbog toga nije trebalo davati obećanja u ciframa. Pitali smo Beograđane da li bi za formiranje ovakve Komisije dali svoj potpis:

“Zašto da ne, da bi istina izašla na videlo.”

“Mislim da je objektivnije kada je komisija mešovita, svi pripisuju zločine drugima i ovo je dobra ideja.”

“Ako se bavi ratnim zločinima nad Srbima za promenu, onda može.”

“Mislim da treba zatvoriti tu stranicu. Svako osnivanje tih nekih komisija i aktivnosti koje otkopavaju ponovo te rane je bespotrebno. Ta epoha je iza nas i sada treba da se udružujemo oko nekih stvari koje gledaju u budućnost.”

“Šta vredi komisija, šta ona može da ispita, kada je sve zatvoreno... To sve određena vlast može da reši za tri dana. Ja ne verujem da komisija može išta da uradi, samo vlast.”

Ocenjujući regionalnu inicijativu kao šansu za uspostavljanje novog poverenja između ljudi, profesor Fakulteta političkih nauka **Čedomir Čupić** naglašava da je za njen uspeh od presudnog značaja odnos vlasti prema ovom problemu:

“Ljudi su ugroženi na razne načine, prisutni su određeni strahovi, pa i taj obrazac osvetoljubivosti...Tu mnogo zavisi od toga koliko sama vlast bude spremna to da prihvati. Da se konačno završi nešto što je ostavilo tragične posledice po ljude, po ljudske odnose, ne samo kada je u pitanju jedna generacija, nego i buduće generacije. I upravo ovo je šansa da se budućim generacijama prosto olakšaju ti odnosi. A oni će se olakšati ako se između ljudi stvori poverenje.”

<http://www.vesti.rs/izvor/Milion-potpisa-za-regionalnu-komisiju-za-ratne-zlocine-2.html>

Sejdiju: Integracije važne za istinu o nestalima

Autor: Beta

Danas, 28/10/2008 19:43

Priština - Predsednik Kosova Fatmir Sejdiu izjavio je juče da sve države regiona treba da se okrenu evroatlantskim integracijama, jer će to ubrzati rasvetljavanje događaja iz prošlosti i obezbediti bolju budućnost i zajedničku perspektivu.

a otvaranju Četvrtog regionalnog foruma o uspostavljanju pravde u postjugoslovenskim društvima u Prištini, Sejdiu je rekao da Kosovo podržava inicijative za suočavanje sa prošlošću, jer želi da sazna sudbinu nestalih u sukobima.

Prema njegovim rečima, događaji iz prošlosti ne bi smeli ni da se zaborave, a potrebno je i više činjenica i dokaza o onome što se dogodilo kako bi se ostvarila pravda za žrtve i rasvetlila sudbina nestalih. Zamenik šefa Misije Euleks Roj Riv rekao je da će ta misija početkom decembra na Kosovu preuzeti odgovornost za istrage o svim zločinima i nestalim osobama, a u tom poslu tesno će saradivati sa predstavnicima građanskog društva. Prema njegovim rečima, misija EU preuzeće od Unmika 1.200 predmeta u oblasti ratnih zločina i 300.000 dokumenata o nerešenim postupcima, a biće usvojena i strategija kako da oni budu rešeni što pre. Dodao je da na Kosovu još nije nađeno i identifikovano 1.550 osoba, a da treba da se identifikuje 400, čiji su posmrtni ostaci pronađeni.

Četvrti regionalni forum o uspostavljanju pravde u postjugoslovenskim društvima održava se u Prištini, a prethodna tri održana su u Sarajevu, Zagrebu i Beogradu. Forum u Prištini posvećen je inicijativi o formiranju Regionalne komisije za utvrđivanje i kazivanje činjenica o ratnim zločinima (REKOM).

http://www.danas.rs/vesti/politika/sejdiju_integracije_vazne_za_istinu_o_nestalima_56.html?news_id=143680

Sejdiju: Okrenuti se integracijama

B92, 28. oktobar 2008. | 17:17 | Izvor: Tanjug

Priština -- Predsednik Kosova Fatmir Sejdiu izjavio je u Prištini da bi sve zemlje u regionu trebalo da se okrenu evroatlantskim integracijama.

To će, prema njegovim rečima, ubrzati rasvetljavanje događaja iz prošlosti i obezbediti bolju budućnost i zajedničku perspektivu. Na otvaranju Četvrtog regionalnog foruma o uspostavljanju pravde u zemljama bivše Jugoslavije, Sejdiu je rekao da Kosovo podržava inicijative za suočavanje sa prošlošću, želeći da sazna sudbinu nestalih u sukobima tokom prošle decenije.

"Kosovo je u prošlosti doživelo mnogo surovosti, ali su Vlada i građani Kosova ubeđeni da prošlost ne treba da se ponovi", rekao je on.

Mada događaji iz prošlosti ne bi smeli da se zaborave, potrebno je i više činjenica i dokaza o onome što se dogodilo, kako bi se ostvarila pravda za žrtve i rasvetlila sudbina nestalih, rekao je Sejdiu.

On je naglasio da Kosovo ima poverenje u međunarodnu pravdu i da međunarodni mehanizmi treba da pomognu da se napravi arhiva i sazna istina o zločinima, što bi trebalo da bude "završno poglavlje kršenja ljudskih prava i krvoprolića".

Sejdiu je poručio da je Kosovo "privrženo dobrosusedskim odnosima sa Srbijom", koja, kako je naglasio, nije tražila oprostaj za zločine počinjene u prošlosti.

Dvodnevni regionalni forum o uspostavljanju pravde u postjugoslovenskim društvima održava se u Prištini, a prethodna tri bila su u Sarajevu, Zagrebu i Beogradu.

Forum je posvećen inicijativi za osnivanje Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima, koju je pokrenula grupa nevladinih organizacija i udruženja porodica žrtava.

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2008&mm=10&dd=28&nav_id=325829

Inicijativa za Regionalnu komisiju

B92, 27. oktobar 2008. | 17:45 | Izvor: Beta

Beograd -- Koalicija za formiranje Regionalne komisije za utvrđivanje ratnih zločina iniciraće otvaranje parlamentarne rasprave o osnivanju i mandatu buduće komisije.

Kako je saopštio Fond za humanitarno pravo (FHP), u tu svrhu biće prikupljeno milion potpisa. Inicijativa će biti upućena skupštinama država nekadašnje SFRJ. Na Četvrtom Regionalnom forumu o uspostavljanju pravde u post-jugoslovenskim društvima, sutra i prekosutra u Prištini, nastaviće se razgovor o toj inicijativi čiji se epilog očekuje 2010. godine.

Forum koji će okupiti više od 300 učesnika među kojima i neke od žrtava zločina, otvoriće predsednik Kosova Fatmir Sejdiu.

Najavljeno je i učešće specijalnog izaslanika EU Pitera Fejta, šefa Misije OEBS-a na Kosovu ambasadora Venera Almhofera i ministarke pravde Kosova Nekibe Keljmendi.

Inicijatori za formiranje Komisije su Fond za humanitarno pravo (Srbija), Documenta (Hrvatska), Istraživačko-dokumentacioni centar (BiH), a organizatori dvodnevnog skupa u Prištini su i Udruženje Shpresimi i organizacija Izgradnja zajednice u Mitrovici (Community Building).

Prema podacima organizatora, u ratovima na prostoru bivše Jugoslavije stradalo je više od 130.000 ljudi, a još se ne zna sudbina 17.000.

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2008&mm=10&dd=27&nav_id=325627

Drugog dana četvrtog regionalnog Foruma za uspostavljanje pravde u prostorima bivše Jugoslavije

Vruća diskusija oko formiranja regionalne Komisije za Istinu

Koha Ditore, 30.10.2008.
(Prevod članka)

Drugog dana Foruma su saslušana svedočenja nekoliko članova porodica žrtava stradalih u ratovima 90-ih godina i nije postignut slaganje o tome da li ili ne treba da se formira jedna regionalna komisija za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugih teških povreda ljudskih prava u bivšoj Jugoslaviji.

Nexhat Tovërlani

Priština, 29 oktobar – Xhafer Veliu iz sela Poljace/Polac opština Skenderaj disao je duboko dok je ispričao njegove doživljaje tokom poslednjeg rata na Kosovu. Tokom 1999 godine njemu su ubili sina a sam je bio ranjen. Xhafer priča kako je srpska vojska je sakupljala 210 muškaraca u Đamiji u selo Ćirez/Qirez među kojima je bilo i 30 maloletnika. „Nakon nekoliko dana boravka u Đamiji i mnogo patnji i teških doživljaja odvojili su ove 30 maloletnika a neke druge su ubacili u kamion da bi nas vodili do mesta „šavarina“ blizu „Feronikela“. Ubacili nas 32-oje u kamionu i sve nas su hteli da streljaju. Ja sam bio ranjen sa još jednim čovekom.“ Xhafer je rekao da tu je ubijeno oko 170 ljudi među kojima i njegov 13 – godišnji sin Shyqeri. „Neke su iz Đamije vodili u Krajkovo/Krajkovë, neke su ubili a manji broj su oslobodili. Ima mnogo slučajeva koji nisu ispričani a koje trebaju da se ispričaju u drugim debatama“. Xhafer je rekao da ovaj Forum je inicijativa za nastavak pregovora o orijentaciju o pronalasku onih koji još uvek se vode kao nestale osobe. „Ako ima pravde onda svi oni koji su počinili zločine treba da dobiju zaslušanu kaznu. Ja znam imena onih koji su mi ubili sina i druge, ali samo na Sudu ću izgovarati ta imena.“

Cirkus u Sudu

Samir Ibrahimović iz Bosne oborio je pogled kada je emitovana kasete gde je bio snimak ubistva njegovog oca i nekoliko mladića. U ovaj snimak, snimljen od strane grupe „Škorpioni“, koji su počinili zločin, videlo se batinjanje i maltretiranje ovih lica. „Škorpioni“ ubijaju mladiće jednog po jednog a samo dvojicu od starijih su ostavili da bi ovi nosili tela ubijenih. Na kraju ubijaju i njih dvojicu. Samir kada je dobio ovu kasetu je

odlučio da putuje ta Beograd da traži pravdu za njegovog ubijenog oca. Ali tamo je naišao na sasvim nešto drugo. „Umesto pravde ja sam video cirkus. Tu je bilo mnogo nepravde. Podsmejavali su se nama i pravili su se da ništa se nije dogodilo“. Direktorica Fonda za Humanitarno Pravo (FHP), Nataša Kandić, je rekla da je jedan pripadnik ove grupe je osuđen na 20 godina zatvora zbog zločina nad porodicom Bogujevci u Podujevo/Podujevë. Među onima koji su ispričali događaje iz ratova u bivšoj Jugoslaviji su bili i Manda Patko, Marica Šeatović, Milena Radević i Saranda i Fatos Bogujevci.

Nakon završetka prve sesije Foruma počela je debata za formiranje regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i teških povreda ljudskih prava u bivšoj Jugoslaviji. Tokom ove vruće debate bilo je mnogo polemisanja među učesnicima ovog foruma. Koordinator Koordinacionog Odbora Udruženja Porodica nestalih, Haki Kasumi, je rekao da podržavaju inicijativu da bi bilo moguće da ovi ljudi ispričaju svoja iskustva. „Ali da bi podržali osnivanje ove komisije mi a posebno udruženja porodica nestalih i Koordinacioni Odbor nismo dali saglasnost“.

Vruća debata o komisiji

Kasumi je rekao da komisija za utvrđivanje činjenica po svemu sudeći ima cilj da se osniva u Beogradu. Po njemu, ovo je neprihvatljivo. „Trebamo analizirati koji je cilj i ako je stvarno plemenit i human cilj mi bez sumnje nećemo da se protivimo. Ali, od strane organizatora i nekih učesnika se sakriva počinitelac ovih zločina i ne kaže se da je to Srbija vođena od diktatora Slobodana Miloševića, koji nije bio jedini, nego je imao podršku tamo“. I direktor Fondacije „Kujtimi“ iz Mitrovice, Sheremet Ademi, bio je skroz kategoričan protiv osnivanja ove komisije. „Još je rano da se uradi nešto tako. Niko nema pravo da projektuje slične komisije pre nego što se saznaje gde su nestali. Dakle, dok ne saznajemo gde je dete, roditelji, devojka...“. Ademi je rekao da ovo se radi dirigovano da posle tužnih priča žrtava debatje o osnivanju komisije. „mi sumnjamo u rad Nataše Kandić, koja je u jednoj brošuri je pisala navodno da đamije su bile netaknute tokom rata 1999 godine, dok crkve su spaljene i srušene. Ovom njenom inicijativom, Carla Del Ponte je izašla sa saopštenjima protiv kosovskog naroda“. Sheremet Ademi kaže da direktorica FHP-a iako je pokušala da pomaže nekim pojedincima kao slučaj porodice Bogujevci, ponovo on kaže da to nije pomoć da albansku decu maltretira po sudovima u Srbiji. Nataša Kandić je rekla njima da oni se plaše od formiranja ove komisije. „Ne može se na takav način da se to gleda i nije za protivljenje formiranje jedne takve komisije“. I udruženja iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske su imali različite stavove. Neki su podržavali a neki su izrazili sumnju da organizatori mogu da uzimaju velike pare za formiranje ove komisije. Učesnici na ovom forumu su zatražili da im se daje još vremena da razmišljaju, dok odgovor organizatora je bilo da njih niko ne može da zaustavlja da se učlane danas, sutra ili i kasnije.

Na osnovu kancelarije UNMIK-a za Sudske Medicne i Nestala lica tokom poslednjeg rata na Kosovu bile su nestale oko 5000 osoba. Dok, tretutačni broj nestalih lica je 1.937. Četvrti Regionalni Forum za uspostavljanje pravde na prostorima bivše Jugoslavije je organizovan od strane koalicije REKOM u saradnji sa Fondom za Humanitarno Pravo,

Dokumente, Istraživački Dokumentacioni Centar, Udruženje Shpresimi i Community Building Mitrovica.

U Prištini se održava dvodnevna konferencija za ratne zločine u prostoru bivše Jugoslavije

Formira se Komisija za istinu o ratnim zločinima u bivšoj Jugoslaviji

Zeri, 29.10.2008.

(Prevod članka)

U organizaciji Fonda za humanitarno pravo i udruženja žrtava rata bore se za formiranje „Komisije o istini“ koja će da koordinira aktivnosti za obelodanjanje zločina koja su se dogodila tokom krvavog raspada bivše Jugoslavije.

Ali Cena

Juče u Prištini, u organizaciji Fonda za humanitarno pravo (FHP) je počela sa radom dvodnevna konferencija za ratne zločine u prostoru bivše Jugoslavije. Predstavnici udruženja žrtava koja su stradala u procesu krvavog raspada bivše Jugoslavije, ali i predstavnici međunarodnih udruženja koja su se bavila ili još uvek se bave istragom o zločinima na drugim mestima na svetu su juče razmenili iskustva o teškim pokušajima za rasvetljavanje istine.

Suočavajući sa mnogobrojnim preprekama i počevši od činjenice da što više prolazi vreme sećanje se bleđi, činjenice se gube a zločini se revitalizuju organizatori na čelu sa FHP-om pokušavaju da se ujedine i da formiraju zajedničko telo, jednu „komisiju o Istini“, koje bi obavila posao, koje kako je rečeno, ne obavljaju državne institucije država naslednica bivše Jugoslavije, odnosno jednu komisiju koja bi koordinirala radove za istragu o zločinima, i na takav način bi primorala birokraciju u državnim institucijama da napokon rade više u ovom smeru. Jer, kako je rečeno u ovoj konferenciji, preduslov za izgradnju demokratsnog društva u post konfliktnim državama je evidentiranje ratnih zločina.

Takvu inicijativu, u ime Kosova, je poydravio i predsednik Kosova, Fatmir Sejdiu i zamenik premijera Ramë Manaj, potencirajući spremnost domaćih institucija da daju svoj doprinos u tom smeru. Ipak, to više zavisi od volje i spremnosti Srbije da se suočava sa istinom. Jer, dokumentacija, arhivi za to što se dogodilo u ovim prostorima nalaze u Beogradu, rečeno je juče. Slično se izjasnila i Nekibe Kelmendi, ministarka Pravde, za koju za donošenje pravde je imperativ rasvetljavanje zločina koja su se dogodila tokom četiri prljava i krvava rata koja su bila inicirana od Beograda. Po njoj, istraga o zločinima ne treba da se ograniči u 1008 i 1999 godini, bar za Kosovo, jer zločini su počeli mnogo ranije.

Nataša Kandić, direktorica Fonda za Humanitarno Pravo, izjasnila se da je ubedena da u ovakvoj situaciji je neophodno formiranje jedne široke koalicije raznih udruženja koje imaju zajednički interes: pronalaženje istine za strašne stvari koja su se dogodila u prošlosti.

Većina učesnika su se izjasnili ubedeni da treba da se nastavlja sa inicijativom i regionalni pokušaji za utvrđivanje istine i da ovaj projekat zahteva široko obuhvaćenje počevši od udruženja žrtava, veterana, novinara, pisaca, istoričara i, naravno, državnih institucija.

Konferencija nastavlja se danas sa javnom saslušanjem žrtava i o debatu o karakteru i mandatu Regionalne Komisije za Utvrđivanje Činjenica o Ratnim Zločinima u bivšoj Jugoslaviji.

Novi List, Rijeka, Hrvatska

VIŠE OD 100 ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA TRAŽI OSNIVANJE REGIONALNE KOMISIJE ZA UTVRĐIVANJE ČINJENICA O RATNIM ZLOČINIMA

U potrazi za odgovorima iz mračnog razdoblja

– REKOM mogu osnovati samo države, jer ga potvrđuju vlade ili parlamenti – Cilj je utvrditi činjenice o ratnim zločinima kako bi se smanjio prostor za manipulacije – REKOM utvrđuje činjenice kao istražno tijelo i daje preporuke – Pripremit će se i okvir za materijalnu odštetu žrtvama – Traži se slobodan pristup svim arhivama, pa i vojnim

Piše Tihomir PONOŠ

Više od stotinu organizacija civilnog društva i 150 pojedinaca osnovalo je u Prištini Koaliciju za osnivanje Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava u bivšoj Jugoslaviji (REKOM). Osnivanje Koalicije najvažniji je doseg 4. Regionalnog foruma o uspostavljanju pravde u post-jugoslavenskim društvima održanog 28. i 29. listopada u glavnom gradu Kosova. U Koaliciji su poznate udruge i pojedinci iz Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Slovenije, Kosova, a podršku su dale i dvije udruge iz Njemačke.

Prikupiti milijun potpisa

Regionalne foruma s ciljem osnivanja REKOM-a pokrenule su prije više od dvije godine tri ugledne organizacije koje se bave žrtvama ratova na prostoru nekadašnje Jugoslavije: Documenta iz Hrvatske pod vodstvom Vesne Teršelič, Fond za humanitarno pravo iz Srbije pod vodstvom Nataše Kandić i Istraživačko-dokumentacioni centar iz BiH pod vodstvom Mirsada Tokače. REKOM mogu osnovati isključivo države što znači da bi odluku o osnivanju morale donijeti vlade ili parlamenti. Koalicija prije nego što podnese zahtjev vladama za osnivanje Komisije mora obaviti još dva važna posla: vjerojatno u travnju sljedeće godine na 5. Regionalnom forumu u Podgorici raspraviti o mandatu i ovlastima Komisije, a nakon toga, u drugoj polovici 2009. godine, prikupljati potpise podrške. Cilj je prikupiti milijun potpisa u barem pet država (Hrvatska, Srbija, Kosovo, BiH, Crna Gora), a ti bi potpisi bili sredstvo moralnog pritiska na vlade prilikom njihova odlučivanja o osnivanju i pristupanju REKOM-u.

Satisfakcija žrtvama

Sastav Koalicije, kojoj će se sljedećih mjeseci priključivati vjerojatno još deseci udruga, zasad je donekle problematičan. Naime, u Koaliciju su ušle mnoge prestižne organizacije za zaštitu ljudskih prava iz regije. Međutim, relativno je mali broj udruga žrtava ratova vođenih devedesetih godina koje su se priključile Koaliciji, a REKOM bi se osnivao ne samo zbog utvrđivanja činjenica nego uvelike zbog žrtava. U tome odudara Hrvatska jer su među osnivačima Koalicije Savez udruga obitelji zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja i Vukovarske majke, a očekuje se priključenje još udruga stradalnika.

Osnivanje REKOM-a bio bi presedan jer bi to bila prva međudržavna komisija takvog tipa. Dosad su osnivane brojne komisije nacionalne razine u zemljama koje su i pomoću njih nastojale saznati što više činjenica iz svojih mračnih razdoblja (primjerice u Argentini o razdoblju vojne hunte ili Južnoj Africi o razdoblju apartheida). REKOM ne bi imao političku ulogu. Kako je kazala Nataša Kandić »nema politike ovdje, u osnovi ovoga leži nešto što je strašno i nije u redu da vodimo bitke nad mrtvima«. Zoran Pajić, predsjednik Upravnog odbora Fonda za humanitarno pravo i profesor međunarodnog prava u Londonu, ustvrdio je pak da »ne želimo pisati historiju ni utvrđivati tko je počeo rat. Malim koracima želimo dati satisfakciju žrtvama«. To je potrebno i zato što, prema Pajiću, danas postoji jaka zaštita ljudskih prava optuženih za ratne zločine pred sudovima, dok su žrtve napuštene i briga su nevladinih organizacija, mnogo manje država.

Izveštaji s preporukama

Glavni je cilj osnivanja Komisije za Vesnu Teršelič utvrđivanje činjenica i svih podataka o ratnim zločinima kako bi se smanjio prostor za poricanje činjenica, a samim tim i manipulacije. Nužno je stvoriti prostor za glas žrtve, smatra Teršelič, a za mnoge slične komisije javno slušanje žrtava bio je središnji dio rada.

REKOM, ako ga vlade odluče osnovati, mora imati jasno definirane ovlasti, ali kao i trajanje mandata. Komisija utvrđuje činjenice kao istražno tijelo, ali i stvara završni izvještaj u sklopu kojega su i preporuke. Naravno, na temelju utvrđenih činjenica mogla bi se pokretati i suđenja za ratne zločine, ali to ne bi bilo u ovlasti REKOM-a nego pravosuđa. Osim pravosudnog učinka takve Komisije mogu skicirati i okvir za materijalne odštete žrtvama. Da bi uspješno radila ona mora imati velike ovlasti, prvenstveno kad je riječ o pristupu arhivima a naročito nedostupne ili djelomično dostupne arhive vojnih i policijskih jedinica.

Prilično je izvjesno da bi Komisija imala nacionalne urede. Osnivanje REKOM-a bila bi u konačnici posljedica političke volje vlada ili parlamenata. Postoji li takva politička volja u ovom trenutku, odnosno hoće li postojati početkom 2010. godine kada bi ju trebalo osnovati trenutačno je teško kazati. Činjenica je da su Regionalni forumu zasad imali političku podršku i da su ih uvijek otvarali visokopozicionirani političari, a u dva navrata i predsjednici država: u Prištini je to učinio Fatmir Sejdiu, u Zagrebu Stipe Mesić. No, pristati na osnivanje zahtjevne međudržavne Komisije ipak je nešto drugo. Teršelič procjenjuje da su u ovom trenutku možda najbolje šanse da svoj pristanak za to da hrvatska vlada.